

Besluit van gedeputeerde staten van Zuid-Holland van 18 april 2017, DOS-2013-0010135, PZH-2017-584213349 tot vaststelling van het Openstellingsbesluit POP-3 projecten LEADER Zuid-Holland mei 2017 (Openstellingsbesluit POP-3 projecten LEADER Zuid-Holland mei 2017)

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

Gelet op artikel 1.3 van de Uitvoeringsregeling POP- 3 Zuid-Holland;

Gelet op het door Provinciale Staten op 9 november 2016 voor de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland vastgestelde subsidieplafond van € 23.114.599,- voor het jaar 2017;

Overwegende dat het wenselijk is om middelen beschikbaar te stellen voor concrete acties ten behoeve van de uitvoering van de Lokale ontwikkelingsstrategieën in de LEADER-gebieden Holland Rijnland en Polders met Waarden;

Besluiten vast te stellen het volgende besluit:

Openstellingsbesluit POP-3 projecten LEADER Zuid-Holland mei 2017

Artikel 1 LEADER gebieden

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. andere nationale overheden: nationale overheden uitgezonderd de provincie Zuid-Holland;
- b. LEADER gebied Holland Rijnland: het gebied aangegeven op de kaart opgenomen in bijlage 1 behorende bij dit besluit;
- c. LEADER gebied Polders met Waarden: het gebied aangegeven op de kaart opgenomen in bijlage 2 behorende bij dit besluit;
- d. LEADER steun: 40% van de subsidiabele kosten.

Artikel 2 Aanvraagperiode

1. Een aanvraag voor subsidie, als bedoeld in paragraaf 3.3 van de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland kan worden ingediend in de periode van 15 mei 2017 tot en met 28 juni 2017.
2. Een aanvraag is tijdig ingediend indien deze binnen de in het eerste lid genoemde periode is ontvangen.

Artikel 3 Deelplafond

1. Het deelplafond voor dit openstellingsbesluit bedraagt voor:
  - a. het LEADER gebied Holland Rijnland € 300.000,-.
  - b. het LEADER gebied Polders met Waarden € 300.000,-
2. Het deelplafond, bedoeld in het eerste lid, onder a, bestaat uit € 200.000,- aan ELFPO middelen en € 100.000,- aan middelen van de provincie Zuid-Holland.
3. Het deelplafond, bedoeld in het eerste lid, onder b, bestaat uit € 200.000,- aan ELFPO middelen en € 100.000,- middelen van de provincie Zuid-Holland.

Artikel 4 Subsidiabele activiteit

Subsidie kan worden verstrekt voor de uitvoering van activiteiten die passen binnen:

- a. de LOS van de LAG Holland Rijnland;
- b. de LOS van de LAG Polders met Waarden.

Artikel 5 Aanvraagvereiste

1. In aanvulling op artikel 1.6a van de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland bevat de aanvraag voor subsidie een beschrijving van de bijdrage van de activiteit aan de doelen van de Lokale ontwikkelingsstrategie.
2. Indien in de aanvraag om subsidie tweedehands goederen of bijdragen in natura zijn opgenomen als kosten waarvoor subsidie wordt gevraagd, bevat de aanvraag voor subsidie een onderbouwing van de marktwaarde van de tweedehands goederen of bijdrage in natura.

Artikel 6 Subsidiehoogte

1. De hoogte van de subsidie bedraagt 75% van de LEADER steun tot maximaal € 75.000,-.
2. De subsidie, bedoeld in het eerste lid, bestaat voor 2/3 uit ELFPO middelen en voor 1/3 uit middelen van de provincie Zuid-Holland.
3. Indien toepassing van het eerste lid ertoe leidt dat de subsidie minder bedraagt dan € 18.750,- wordt de subsidie niet verstrekt.

Artikel 7 Subsidievereiste

Om voor subsidie als bedoeld in artikel 4 in aanmerking te komen, is 25% van de LEADER steun beschikbaar gesteld door een of meerdere andere bestuursorganen die niet behoren tot de publiekrechtelijke rechtspersoon provincie Zuid-Holland.

Artikel 8 Subsidiabele kosten

In afwijking van artikel 3.3.4 van de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland komen de volgende kosten voor subsidie in aanmerking:

- a. de kosten van de bouw, verbetering, verwerving of leasing van onroerende zaken;
- b. de kosten van de koop of huurkoop van nieuwe machines en installaties tot maximaal de marktwaarde van de activa;
- c. personeelskosten;
- d. de kosten van architecten en ingenieurs;
- e. de kosten van externe adviseurs;
- f. de kosten van haalbaarheidsstudies;
- g. de kosten van verwerving of ontwikkeling van computersoftware;
- h. de kosten van verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en merken;
- i. bijdragen in natura;
- j. de kosten van tweedehands goederen tot maximaal de marktwaarde van de activa;
- k. niet verrekenbare of niet compensabele BTW;
- l. de kosten van roerende zaken;
- m. reis en verblijfkosten;
- n. de kosten voor promotie en publiciteit.

Artikel 9

Kosten van tweedehands goederen of bijdragen in natura komen niet voor subsidie in aanmerking indien de marktwaarde daarvan niet deugdelijk is onderbouwd.

Artikel 10 Selectiecriteria Holland Rijnland

1. In aanvulling op artikel 3.3.6 van de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland worden de aanvragen voor subsidie als bedoeld in artikel 3, onder a, gerangschikt op basis van advies van de LAG Holland Rijnland.
2. Het advies van de LAG Holland Rijnland wordt gegeven op basis van het in bijlage 3 opgenomen beoordelingsformulier.

Artikel 11 Selectiecriteria Polders met Waarden

1. In aanvulling op artikel 3.3.6 van de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland worden de aanvragen voor subsidie als bedoeld in artikel 3, onder b, gerangschikt op basis van advies van de LAG Polders met Waarden.

2. Het advies van de LAG Polders met Waarden wordt gegeven op basis van het in bijlage 4 opgenomen beoordelingsformulier.

Artikel 12 Bevoorschotting

1. In afwijking van artikel 1.19, derde lid, van de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland heeft een aanvraag om een voorschot betrekking op minimaal € 25.000,-.

2. In afwijking van artikel 1.21 van de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland verstrekken gedeputeerde staten geen voorschoten vooruitlopend op realisatie.

Artikel 13 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin dit besluit wordt geplaatst.

Artikel 14 Werkingsduur

Dit besluit vervalt op 31 december 2024.

Artikel 15 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Openstellingsbesluit POP-3 projecten LEADER Zuid-Holland mei 2017.

Den Haag, 18 april 2017

drs. J.H. de Baas, secretaris

drs. J. Smit, voorzitter

Toelichting

Algemeen

Op basis van dit openstellingsbesluit kan subsidie worden verleend voor activiteiten die een bijdrage leveren aan de doelen van de Lokale ontwikkelingsstrategieën van respectievelijk Polders met Waarden en Holland Rijnland.

De Lokale ontwikkelingsstrategie van Holland-Rijnland is te raadplegen op de website van de LEADER groep:

<http://www.leader-hollandrijnland.nl/sites/default/files/pdf/Lokale%20Ontwikkelingsstrategie%20Holland%20Rijnland%202015-2020.pdf>.

De Lokale ontwikkelingsstrategie van Polders met Waarden is te raadplegen op de website van de LEADER groep: <http://www.westelijkeveenweiden.nl/>

Voor het LEADER gebied Holland-Rijnland adviseert de Lokale actiegroep Holland-Rijnland over de ingediende aanvragen om subsidie. Voor het LEADER gebied Polders met Waarden adviseert de Lokale actiegroep Polders met Waarden over de ingediende aanvragen om subsidie.

Het advies van de Lokale actiegroep wordt gegeven op basis van de beoordelingsformulieren die in de bijlagen van dit openstellingsbesluit zijn opgenomen.

Alleen aanvragen om subsidie die, blijkens de beoordelingsformulieren, minimaal in voldoende mate een bijdrage leveren aan de doelstellingen van de Lokale ontwikkelingsstrategie komen voor subsidie in aanmerking.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 3

De LEADER steun bestaat uit verschillende componenten, deze componenten bestaan uit:

- Europese middelen;
- Provinciale middelen;
- Middelen van andere nationale overheden.

De Europese middelen vormen de helft van de LEADER steun. De provinciale middelen vormen 25% van de LEADER steun, de middelen van de andere nationale overheden vormen eveneens 25% van de LEADER steun.

Met dit openstellingsbesluit worden alleen het Europese deel (50%) en het provinciale deel (25%) van de LEADER steun opengesteld. Voor het resterende deel (25%) zal een ander bestuursorgaan (gemeente of waterschap) een subsidie moeten verlenen. Die subsidie kan verleend worden onder de voorwaarde dat ook de LEADER subsidie wordt verleend.

Publiekrechtelijke rechtspersonen worden door de beide LAG's gestimuleerd om de nationale cofinanciering zelf te verzorgen.

Het stapelen met andere subsidies van de Provincie Zuid-Holland is niet toegestaan.

Artikel 6

De LEADER steun bedraagt 40% van de subsidiabele kosten. Op grond van dit openstellingsbesluit kan 75% van de LEADER steun worden verleend.

De minimale hoogte van de LEADER steun is € 25.000,-. De maximale hoogte van de LEADER steun is € 100.000,-.

De minimale hoogte van de subsidie die op grond van dit openstellingsbesluit kan worden verstrekt bedraagt €18.750,-. Een project moet een minimale omvang hebben van € 62.500,- aan subsidiabele kosten. De maximale hoogte van de subsidie die op grond van dit openstellingsbesluit kan worden verstrekt bedraagt € 75.000,-.

Een voorbeeld:

De kosten van een project bedragen € 160.000,-

De LEADER steun bedraagt € 64.000,- (=40% van de subsidiabele kosten)

De subsidie op grond van dit openstellingsbesluit bedraagt €48.000 (= 75% van de LEADER kosten)

De resterende € 16.000,- moet door een andere nationale overheid zijn verleend.

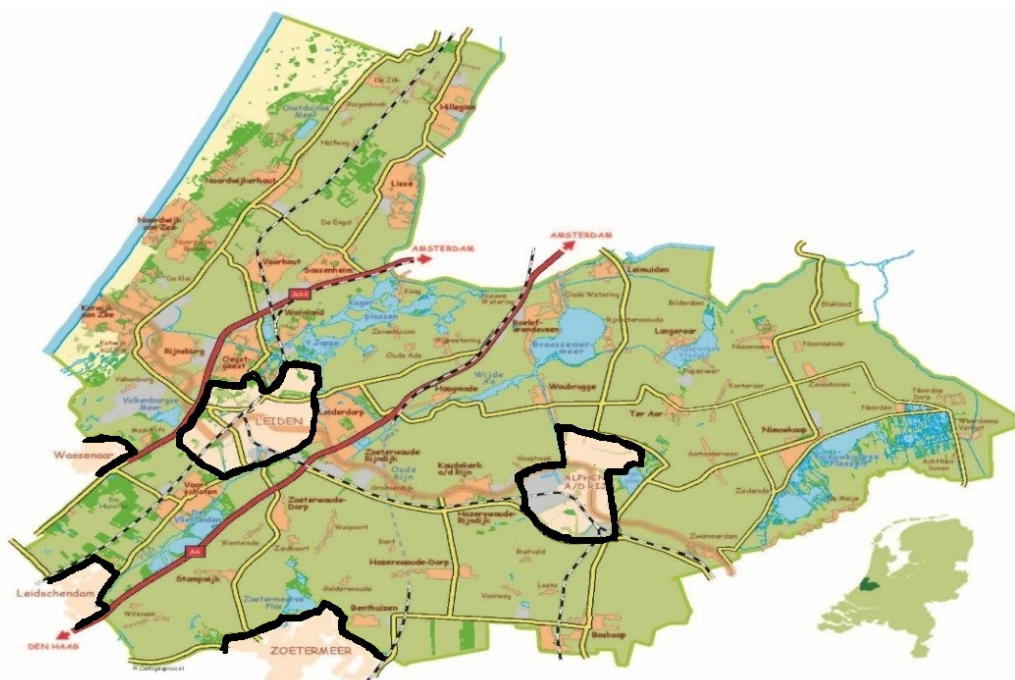
Artikel 8 en artikel 9

Op grond van dit openstellingsbesluit komen de kosten van tweedehands goederen alsmede bijdragen in natura voor subsidie in aanmerking. (In artikel 1.12 van de Uitvoeringsregeling POP-3 Zuid-Holland staat wat er onder bijdragen in natura verstaan wordt).

Kosten voor tweedehands goederen en de bijdragen in natura zijn subsidiabel tot maximaal de marktwaarde van het betreffende goed of zaak. Indien deze kostensoorten zijn opgenomen in de aanvraag voor subsidie, moet opgevoerde waarde in de aanvraag voor subsidie worden onderbouwd.

Onbetaalde eigen arbeid of onbetaalde arbeid van vrijwilligers zijn subsidiabel voor een vast uurtarief.
Zonder een deugdelijke onderbouwing komen de kosten van tweedehands goederen of bijdragen in natura niet voor subsidie in aanmerking.

Begrenzing gebied LEADER Holland Rijnland

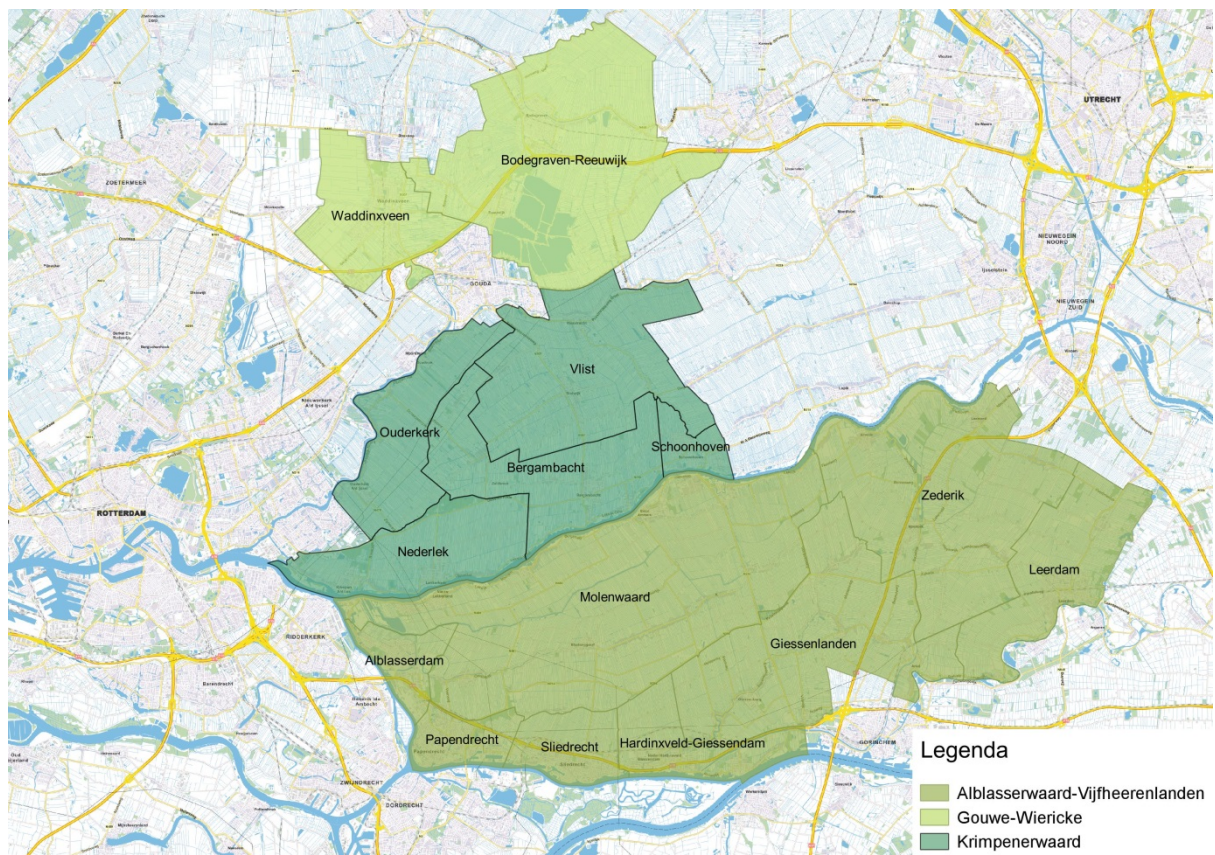
Nadere precisering begrenzing gebied:

- Noordkant: grens provincie Noord-Holland vanaf de kust tot aan provinciegrens met Utrecht
- Oostkant: grens provincie Utrecht tot en met postcodegebied 3653
- Zuidkant: vanaf postcodegebied 3653 de rivier De Meije volgend tot aan Zwammerdam (gemeentegrens Nieuwkoop), vervolgens postcodegebieden 2771, 2391, 2731, 2735 (gemeentegrens Alphen aan den Rijn), dan buitengebied Zoetermeer: 2725 (Noord AA), 2728P en 2717 (Meerpolder) en 2716, de polder van Leidschendam-Voorburg, 2266 (Stompwijk), 2251 en 2252 (Voorschoten), 2245 (Oud Clingendeel Wassenaar), 2241N en 2242T en 2242P, 2223 (Valkenburg) en 2225 (Zuidduinen).

Begrenzing stedelijke gebieden die buiten het LEADER-gebied vallen:

- Alphen aan den Rijn: postcodegebieden 2401 (met uitzondering van 2401N), 2402 met uitzondering van 2402L), 2403 (met uitzondering van 2403N), 2404, 2405, 2406 (met uitzondering van 2406L), 2408,
- Leiden: postcodegebieden 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2324, 2321, 2331, 2332, 2333, 2334
- Zoetermeer: postcode gebieden 2711, 2712, 2713, 2715, 2718, 2719, 2721, 2722, 2723, 2724, 2725K, 2726, 2727, 2728, 2729

Bijlage 2 behorende bij artikel 1, onder c.

Bijlage 3 behorende bij artikel 10

HOLLAND RIJNLAND

Beoordelingscriteria aanvragen

A. Thema's, doelstellingen en indicatoren		Score	Weging	Minimum
1.	Heeft het project betrekking op versterking van de relatie tussen stad en land?	Score van 0 tot 5	2	8
2a.	Draagt het project bij aan de algemene doelstelling: duurzaam en structureel versterking van de sociaaleconomische positie van de regio? Is de bijdrage aan versterking van de sociaaleconomische positie van de regio gekwantificeerd en onderbouwd in termen van economische spin off	Score van 0 tot 5	1	3
2b.	<i>Draagt het project bij aan de algemene doelstelling: duurzaam en structureel versterking van de sociaaleconomische positie van de agrarische sector in het gebied? Is de bijdrage aan versterking van de sociaaleconomische positie van de agrarische sector gekwantificeerd en onderbouwd in termen van economische spin off (b.v. werkgelegenheid, omzetgroei)</i>	Score van 0 tot 5	1	0
3a.	Wordt bijgedragen aan bevordering van een gezondere levensstijl en verbetering van de gezondheid en vitaliteit van de stedelijke bevolking? Is de bijdrage aan deze doelstelling gekwantificeerd en onderbouwd? Is aangegeven en onderbouwd hoeveel mensen met het project bereikt gaan worden	Score van 0 tot 5	2	6
3b.	<i>Indien ja bij 3a, wordt deze bijdrage ook in economische zin benut middels nieuwe producten of diensten?</i>	Score van 0 tot 5	1	0
4a.	Wordt bijgedragen aan verbetering van de gezondheid van bodem, lucht en/of water? Wordt bijgedragen aan verbetering van het lokale ecosysteem of de biodiversiteit? Is deze bijdrage gekwantificeerd en onderbouwd?	Score van 0 tot 5	2	6
4b.	<i>Indien ja bij 4a, wordt deze bijdrage ook in economische zin benut middels nieuwe producten of diensten?</i>	Score van 0 tot 5	1	0

5a.	Worden in het project de principes van de circulaire economie toegepast c.q. wordt bijgedragen een toepassing van de principes van de circulaire economie?	Score van 0 tot 5	2	6
5b.	Indien ja bij 5a, leidt het project aantoonbaar tot een breder draagvlak bij andere ondernemers om de principes van de circulaire economie toe te passen in de eigen bedrijfsvoering?	Score van 0 tot 5	1	0
6.	Leidt het project tot het ontstaan van één of meerdere nieuwe stad-land netwerken rond één van de drie subthema's?	Score van 0 tot 5	1	0
<p><i>Opmerking: aanvragen hoeven slechts op één van de criteria 3a, 4a of 5a de minimum score te halen. Bonuspunten kunnen worden behaald door scores op de andere subthema's en/of op 2b, 3b, 4b, 5b en/of 6b.</i></p>				
SUBTOTAAL A.		Minimaal	17	
B. Leidende criteria uit de richtsnoeren LEADER		SCORE	Weging	Minimum score
7	Het project heeft een bottom-up aanpak	Score van 0 tot 5	2,5	7,5
8	Het project heeft een experimenteel/innovatief karakter	Score van 0 tot 5	2	6
9	Het project heeft een voorbeeldfunctie en overdraagbare resultaten	Score van 0 tot 5	1,5	4,5
10	Er is sprake van regionale samenwerking	Score van 0 tot 5	1,5	4,5
11	Er is sprake van een integrale of multi-sectorale aanpak	Score van 0 tot 5	1,5	4,5
SUBTOTAAL B.		Minimaal	27	
C. Kwaliteitstoets		SCORE	Weging	Minimum score
12	Algemene indruk	Score van 0 tot 5	1	3
13	Heeft het project een realistische doelstelling?	Score van 0 tot 5	1	3
14	Is de organisatiestructuur duidelijk beschreven?	Score van 0 tot 5	1	3
15	Is er voldoende zicht op de uitvoerbaarheid?	Score van 0 tot 5	1	3
16	Is er voldoende aantoonbare expertise aanwezig bij de	Score van	1	3

	aanvrager?	0 tot 5		
17	Levert het project 'waar voor zijn geld?	Score van 0 tot 5	2	6
18	Is de continuïteit van de resultaten gewaarborgd?	Score van 0 tot 5	1	4
SUBTOTAAL C.		Minimaal :		25
TOTAAL (Subtotalen A + B + C)		Minimaal :		69

Toelichting:

Onderdeel A, Thema's, doelstellingen en indicatoren

1. Heeft het project betrekking op versterking van de relatie tussen stad en land?

De versterking van de relatie tussen stad en land is het hoofdthema van het LEADER programma Holland Rijnland 2015-2020. Om die reden telt de score voor dit criterium dubbel en geldt er een minimumscore van acht punten. De score valt hoger uit naarmate er meer concreet en met getallen onderbouwd kan worden aangegeven hoe deze relatie tussen stad en land als gevolg van uw project versterkt gaat worden. Het kan gaan om (nieuwe) klanten uit de stad voor uw nieuwe producten en/of diensten, om nieuwe afzet naar de stad of het tot stand brengen van nieuwe economische of sociale relaties met partijen in de stad. Geef aan: wat, hoe, waar, met wie. Benoem waar mogelijk aantallen en onderbouw hoe u aan deze aantallen komt.

2a. Draagt het project bij aan de algemene doelstelling: duurzaam en structureel versterking van de sociaaleconomische positie van de regio?

Geef zo concreet mogelijk aan op welke wijze uw project hier aan gaat bijdragen in termen van nieuwe en/of tijdelijke werkgelegenheid, behoud van bestaande werkgelegenheid en/of toename van de omzet. Onderbouw deze getallen. Geef, waar mogelijk, ook aan of er sprake zal zijn van nieuwe, indirecte werkgelegenheid en/of omzetgroei bij derden in het gebied.

2b. Draagt het project bij aan de algemene doelstelling: duurzaam en structureel versterking van de sociaaleconomische positie van de agrarische sector in het gebied?

Op dit onderdeel is er geen minimumscore. Dit betekent dat uw aanvraag niet perse (ook) betrekking moet hebben op de agrarische sector in het gebied. Wel kunnen hier bonuspunten gescoord worden als op een onderbouwde manier kan worden aangegeven hoe en in welke mate de agrarische sector in economisch opzicht van uw project profiteert: aantal agrarische bedrijven dat profiteert, behoud of creatie van tijdelijke of vaste werkgelegenheid, omzetgroei, ontwikkeling van nieuwe, perspectievolle nevenactiviteiten.

3a. tot en met 5b.

Aanvragen hoeven slechts op één van de drie subthema's (3a, 4a of 5a) de minimumscore te halen. De neiging bestaat om alle drie de thema's aan te kruisen in de hoop dat dit leidt tot een betere beoordeling. Hoewel dit mag, moet wel bedacht worden dat op tenminste één van de drie criteria, 3a, 4a of 5a, de minimumscore van zes punten moeten worden gehaald. Is dit niet het geval, dan komt de aanvraag sowieso niet in aanmerking voor een bijdrage.

Indien wel aan deze eis wordt voldaan, kunnen op twee manieren bonuspunten worden behaald:

1. Door te scoren op één of meer van de criteria 2b, 3b, 4b, 5b;
2. Door, behalve de minimumscore te halen op één van de drie subthema's, ook punten te scoren op een of beide van de andere subthema's. Hiervoor gelden dan dus niet de minimumscores.

Om voor bonuspunten in aanmerking te komen, moet in het projectplan voor het betreffende criterium of voor de betreffende criteria wel een concrete uitwerking gegeven worden.

Voor de wijze van beoordeling van de score of criterium 3a wordt gekeken naar het bereik en het effect (de impact): minimaal moet in het projectplan aangegeven worden hoeveel mensen u denkt te bereiken en op welke manier u deze mensen gaat bereiken. Een hogere score kan bereikt worden door ook concreet aan te geven wat het effect of de impact van het project zal zijn in termen van duurzame gedragsverandering en/of daadwerkelijke, aanwijsbare/meetbare verbetering van de geestelijk en/of lichamelijke gezondheid van de doelgroep.

Voor de wijze van beoordeling en bepaling van de score van criterium 4a wordt gekeken naar het bereik en het effect. Minimaal moet in het projectplan aangegeven worden op hoeveel hectare land en/of hoeveel strekkende meter watergang het project betrekking heeft. Een hogere score kan bereikt worden door ook concreet aan te geven wat het effect of de impact van het project zal zijn in termen van aanwijsbare/meetbare verbetering van de kwaliteit van lucht, water en/of bodem.

Wat betreft criterium 4b moet bij nieuwe ecosysteemdiensten gedacht worden aan nieuwe verdienmodellen om inkomsten te genereren uit de markt (dus niet via overheidssubsidies) met het betere beheer van water, bodem, lucht, landschap, biodiversiteit en het lokale ecosysteem. Dit kan zowel als individueel bedrijf, maar meer bonuspunten kunnen worden behaald als dit gebeurt via een gezamenlijke, gebiedsgerichte aanpak.

Voor de wijze van beoordeling en bepaling van de score van criterium 5a, wordt verwezen naar de het document '[Invulschema Circulaire Economie LEADER Holland Rijnland](#)'.

6. Leidt het project tot het ontstaan van één of meerdere nieuwe stad-land netwerken rond één van de drie subthema's?

Ook voor dit criterium geldt, dat hier niet noodzakelijkerwijs punten gescoord moeten worden. Wel kunnen bonuspunten behaald worden, als de vorming van stad-land netwerken een doel en resultaat van uw project is. Bij netwerken kan het gaan om informele of formele banden tussen partijen uit het LEADER gebied met partijen in de om- en inliggende steden (Leiden, Alphen aan den Rijn, Zoetermeer en de Haagse agglomeratie). Duidelijk gemaakt moet worden hoe de netwerken tot stad worden gebracht, welke partijen (personen, bedrijven, organisaties, instellingen e/of overheden) betrokken zijn; wat het doel en de activiteiten van het netwerk zijn en hoe het netwerk beheerd en in stand gehouden gaat worden na afloop van het project.

SubTotaal Onderdeel A.

Voor onderdeel A. moet een minimumscore van 17 punten worden behaald. Dit is de optelsom van de minimumscores van de criteria 1, 2a en 3a, 4a of 5a.

Onderdeel B. Leidende criteria uit de richtsnoeren LEADER

7. Het project heeft een bottom-up aanpak

Bottom up is één van de kernwaarden van de LEADER benadering. Vandaar dat dit criterium een wegingsfactor heeft van 2,5. Geef aan in hoeverre het een initiatief vanuit het LEADER-gebied zelf betreft. De score is hoger naarmate het project aantoonbaar kan rekenen op een breed draagvlak en een brede betrokkenheid en participatie van uiteenlopende partijen in het gebied, zodanig dat er ook sprake is van een gedeeld gevoel van eigenaarschap van het project

8. Het project heeft een experimenteel/innovatief karakter

Wat betreft de beoordeling van de vraag of een project voldoende innovatief is moeten één of meerdere van onderstaande vragen bevestigend kunnen worden beantwoord:

- Het verschijnen van producten en diensten waarin specifieke lokale elementen besloten liggen en die nog niet eerder in het gebied zijn toegepast;
- Nieuwe methoden waarmee het eigen menselijk, natuurlijk en/of financieel potentieel van het gebied kan worden gebundeld en zodoende beter benut;
- Combinaties van en verbindingen tussen economische sectoren die van oudsher van elkaar gescheiden zijn;
- Originele vormen van organisatie en betrokkenheid van de plaatselijke bevolking bij het besluitvormingsproces en bij de uitvoering van het project.

9. Het project heeft een voorbeeldfunctie en overdraagbare resultaten

Geef aan of op welke manier en voor welke doelgroepen uw project een voorbeeldfunctie kan vervullen. Geef in uw activiteiten- en communicatieplan aan hoe u deze voorbeeldfunctie praktisch gestalte gaat geven gedurende het project. Geef in uw beheerplan (zie punt 4 van het [Format projectplan](#)) aan hoe u de projectresultaten na afloop van het project overdraagbaar gaat maken.

10. Er is sprake van regionale samenwerking

Samenwerking is een belangrijk aspect van de LEADER aanpak. Als er in uw aanvraag geen sprake is van samenwerking met andere partijen, dan leidt dit tot een score van nul punten op dit criterium. Met andere woorden: is er in uw aanvraag geen sprake van samenwerking, dan zal uw aanvraag zeker niet gehonoreerd worden.

Geef aan met welke partijen in het LEADER gebied en/of met partijen in de om- en inliggende steden concreet samengewerkt wordt in het project. Geef voor elke partij aan welke rol zij spelen in de uitvoering van de activiteiten en welke verantwoordelijkheid zij hebben. Leg dit zo mogelijk vast in een samenwerkingsovereenkomst en voeg een kopie hiervan bij deze aanvraag. Geef ook aan of de samenwerking alleen is voor de duur van het project of ook daarna voortgezet wordt. Geef in het laatste geval aan hoe de voortgang van de samenwerking geborgd wordt.

11. Er is sprake van een integrale of multi-sectorale aanpak.

De effecten van een project zijn groter en waardevoller naarmate de aanpak integraler is en er partijen uit meerdere sectoren betrokken zijn. Op deze manier staan initiatieven niet op zichzelf en kan bereikt worden dat er kruisbestuiving plaatsvindt tussen verschillende sectoren. Dit biedt een vertrekpunt voor het ontstaan van nieuwe combinaties van producten en diensten, die in een strikt sectorale aanpak niet tot stand zouden komen.

Geef aan hoe uw project zich verhoudt tot andere initiatieven en ontwikkelingen in het gebied. Geef aan welke sectoren op welke manier betrokken zijn in uw project en welke meerwaarde deze multi-sectorale aanpak heeft ten opzichte van een sectorale aanpak.

Onderdeel C. Kwaliteitstoets

12. Algemene indruk

Hier wordt met name gekeken of de aanvraag compleet is, het project in al zijn onderdelen voldoende en helder is uitgewerkt en het geheel een verzorgde en professionele indruk maakt

13. Heeft het project een realistische doelstelling,

Aanvragen worden niet alleen bij de beoordeling, maar ook na afloop getoetst op de resultaten. Het niet halen van (een deel van) de resultaten kan achteraf leiden tot een korting op de subsidie.

Om dit te voorkomen, is het van belang dat de doelstelling zo realistisch mogelijk is en ook gedegen wordt onderbouwd. De kwaliteit van de risicoanalyse en het risicomanagement wordt bij dit punt ook meegewogen.

14. Is de organisatiestructuur duidelijk beschreven?

Zijn de taken, rollen en verantwoordelijkheden tussen betrokken partijen en personen helder en eenduidig beschreven en voldoende afgebakend?

15. Is er voldoende zicht op de uitvoerbaarheid?

Zijn de benodigde vergunningen al afgegeven, is de financiering rond, kan tijdig beschikt worden over de mensen en middelen die nodig zijn voor de uitvoering?

Aanvragen scoren hoger naarmate ze meer uitvoering gereed zijn. Het kan zijn dat op het moment van indienen van de aanvraag nog niet alle zaken gereed zijn. In dat geval moet overtuigend worden aangegeven hoe en wanneer dit wel het geval zal zijn.

Overigens is de voorwaarde van toepassing dat goedgekeurde aanvragen binnen zes maanden na afgifte van de subsidiebeschikking daadwerkelijk met de uitvoering begonnen moeten zijn. Is dit niet het geval, dan wordt de subsidie ingetrokken.

16. Is er voldoende aantoonbare expertise aanwezig bij de aanvrager,

Dit kan blijken aan de hand van CVs van bij de uitvoering betrokken personen of uit voorbeelden van eerdere ervaringen. Het gaat hierbij niet alleen om technische expertise, maar ook uit gebleken of aantoonbare deskundigheid wat betreft projectmanagement.

17. Levert het project 'waar voor zijn geld

Staan de resultaten in verhouding tot de investeringen in tijd, geld en arbeid? Aanvragen scoren hoger naarmate:

- De 'output' in termen van kwantificeerbare resultaten (werkgelegenheid, omzetgroei, aantallen bereikte mensen, aantal hectares, enz.) hoger is per geïnvesteerde euro
- De benodigde investeringen in tijd, geld en arbeid beter onderbouwd zijn.

18. Is de continuïteit van de resultaten gewaarborgd?

De resultaten van de projecten die LEADER subsidie ontvangen, moeten minimaal vijf jaar gebruiksklaar in stand worden gehouden, gerekend vanaf het moment van afronding. Bij de beoordeling van aanvragen is het daarom van belang dat er voldoende waarborgen zijn, dat dit redelijkerwijs het geval zal zijn.

Getoetst wordt op het ingevulde Format [exploitatiebegroting](#) en de toelichting daarop in het projectplan (zie punt 4 [Format Projectplan](#)).

Daarnaast wordt het beheerplan beoordeeld naar de mate waarin het onderhoud en beheer van de projectresultaten is uitgewerkt, wie na afronding van het project eigenaar is of wordt van de projectresultaten en wie er verantwoordelijk is of wordt voor het onderhoud en beheer van de resultaten.

Invulschema Circulaire Economie

Kerngedachte van de circulaire economie is het cyclisch denken en handelen en het benaderen van kringlopen als systemen. Circulaire economie is meer dan recycling. Circulaire economie is een concept van een economie waarbij grondstoffen zo duurzaam mogelijk worden gewonnen, zo min mogelijk worden opgebruikt, zo lang mogelijk in de kringloop blijven, zo hoogwaardig mogelijk worden hergebruikt, in andere vormen opnieuw ingezet en tot slot wellicht toch nog afval worden, maar dan zo min mogelijk. Toepassen van bovenstaande principes is ook nooit een zaak van één individu, bedrijf of organisatie. Bij iedere schakel in het productie- en consumptieproces zal moeten worden voldaan aan de kringloopgedachte en -aanpak. Circulaire economie heeft dus betrekking op de hele keten van grondstoffenwinning, productie en consumptie, meestal aangeduid met de reeks: 'take' (grondstoffen en andere inputs)– 'make' (productie) – 'use' (gebruik/consumptie, inclusief transport) – 'waste' (afval).

LEADER Holland Rijnland is op zoek naar een aantal aansprekende voorbeeldprojecten uit de regio rond het thema circulaire economie. Het moet gaan om voorstellen waaruit de bereidheid blijkt om de principes van de circulaire economie over de volle breedte van de eigen bedrijfsvoering en in samenwerking met de andere betrokken schakels in de keten toe te passen. De projecten moeten een serieuze ambitie hebben voor de lange termijn om op alle relevante aspecten concrete vooruitgang te boeken. Omdat LEADER-projecten een tijdshorizon van 5 jaar hebben, wordt daarnaast gevraagd om in de voorstellen aan te geven wat men in de eerste vijf jaar van het project aan resultaten wil boeken.

Om aanvragers te helpen bij het formuleren van hun plannen over de wijze waarop de principes van de circulaire economie toegepast gaan worden is een invulschema ontwikkeld (zie volgende pagina). Dit schema moet op alle onderdelen die van toepassing zijn, worden ingevuld. In de toelichting staat nadere tekst en uitleg over de verschillende fasen en activiteiten.

Geef in de kolom 'Huidige situatie' een nadere beschrijving van huidige situatie op de relevante activiteiten en aspecten per fase. Geef zoveel als mogelijk ook concrete getallen (volumes, gewicht, kWh, etc.). Als sommige aspecten niet op uw situatie van toepassing zijn, vult u in: N.V.T..

Geef in de kolom 'Ambitie' aan wat voor u het eindplaatje is voor de verschillende aspecten, b.v.: "over 10 jaar wekken wij al onze eigen energie op uit hernieuwbare bronnen (zon, wind, aardwarmte, e.d.)".

Geef in de kolom 'Mijlpaal' aan wat u over vijf jaar, gerekend vanaf de start van uw project, op de verschillende onderdelen bereikt wilt hebben, b.v.: "over vijf jaar is 50% van alle ingekochte grondstoffen van gecertificeerde, duurzame herkomst". Geef in een toelichting daarnaast ook aan welke concrete stappen u gaat zetten om dit resultaat te halen.

Fase	Aspect/activiteit	Huidige situatie (nulmeting)	Ambitie (lange termijn)	Mijlpaal (resultaat na 5 jaar)
'Take' (= alle zaken die nodig zijn om te kunnen gaan produceren)	Inkoop primaire grondstoffen/inputs			
	Aanschaf materialen/halffabricaten			
	Aanschaf machines			
	Materialen t.b.v. nieuwbouw gebouwen			
	.....			
'Make' (= het productie-proces op uw bedrijf zelf)	Watergebruik			
	Landgebruik			
	Materiaalgebruik			
	Energiegebruik			
	Machinegebruik			
	Gebruik gebouwen			
.....				
'Use' (= de producten en diensten die u aanbiedt via verkoop, verhuur of lease) en hoe ze door de afnemer gebruikt worden)	Producten			
	Diensten			
	Transport			
	(Om)verpakking			
	.....			
'Waste' (= afval en emissies)	CO2 emissies			
	Afvalwater			
	Organische reststromen			
	Derving/tegengaan van verspilling			
	Restmaterialen (uit sloop, stuk gaan, vervanging van onderdelen e.d.)			
	Afgeschreven machines			
	Afgeschreven gebouwen			

	.....			
--	-------	--	--	--

Toelichting per fase en activiteit

'Take' fase

Deze fase is van belang voor de schakel in de keten die zelf grondstoffen betreft uit de mijnbouw (metalen, mineralen, fossiele brandstoffen), landbouw of bosbouw. Grondstoffen kunnen van over de hele wereld worden aangekocht en aangevoerd, zonder dat er zicht is op de duurzaamheid van de grondstoffenwinning.

Eerste stap in deze fase is de inkoop van deze grondstoffen in kaart te brengen en deze stuk voor stuk kritisch te bekijken op de ecologische en sociale duurzaamheid van de winning en de effecten van de winning naar de omgeving.

Vervolgens kan je in deze fase optimaliseren/verbeteren door bij toeleveranciers te vragen om (gecertificeerde) duurzaam gewonnen grondstoffen, bv. FSC-hout. Of je kunt overgaan tot het gebruik van duurzamere alternatieven, bijvoorbeeld in je landbouw inputs, zoals gebruik van regionaal geproduceerd veevoer. Of om je heen kijken naar herbruikbare grondstoffen, bijvoorbeeld gerecyclede bouwstoffen, herwonnen fosfaat, compost etc.

Naast verduurzamen kun je ook besparen op inputs door preciezer te gaan werken, kringlopen op het eigen bedrijf te realiseren (b.v. eigen afvalwater zuiveren en terugvoeren in je eigen proces), je bodem anders te gaan bewerken zodat de bodemvruchtbaarheid verbetert, andere bedrijfsvormen te gaan toepassen, of door samen te werken met andere bedrijven in de regio kringlopen van nutriënten en organische stof in je eigen bedrijf of eigen regio tot stand te brengen.

'Make' fase

Hier gaat het om de productie op het eigen bedrijf: industriële maakindustrie, agrarische productie, maar ook levering van diensten. In de lineaire economie koopt men zijn inputs en grondstoffen op de markt en kijkt men vooral naar de prijs. Men stoot emissies uit naar bodem, lucht en water en kijkt daarbij vooral naar de geldende, wettelijke normen. Door eerst deze stromen in kaart te brengen, kunnen ze vervolgens worden geoptimaliseerd/verbeterd of op een andere manier worden georganiseerd.

Kun je het ontwerp van producten anders organiseren, waarbij al vanaf het begin rekening wordt gehouden met het zo lang mogelijk in de kringloop houden van productcomponenten en materialen en met de herbruikbaarheid van componenten aan het levenseinde van producten?

Kan het onderhoud worden verbeterd en verduurzaamd, waardoor machines en gebouwen langer meegaan; kunnen productiemiddelen of onderdelen worden gerepareerd, hergebruikt of gerecycled?

Kan je reststromen uit andere processen of bedrijven benutten. Voorbeelden die nu al toegepast worden zijn bijvoorbeeld het gebruik van CO₂ uit de industrie door de glastuinbouw, het gebruik van bierbostel van bierbrouwerijen als veevoer in de veehouderij.

Kan de energiebehoefte worden gedekt uit eigen energieopwekking via hernieuwbare bronnen of b.v. via een 'smart grid' ¹ oplossing met collega's in de omgeving?

---

¹¹ Smart grid wil zeggen dat alle energie wordt opgewekt en gebruikt los van het bestaande net.

Enerzijds gaat het om dezelfde dingen op een andere manier gaan maken. Anderzijds is ook de vraag in deze fase: kun je andere producten en/of diensten gaan maken, die beter aansluiten bij de principes van de circulaire economie?

'Use' fase

In de circulaire economie treden producenten op een andere manier in contact met consumenten, gaan in andere behoeften voorzien, gaan waarde toevoegen in de vorm van kwaliteit en beleving. Consumenten worden bewust gemaakt van hun plek en rol in de keten of gaan zelf al actief op zoek naar 'circulaire' producten en diensten en denken na over hun bijdrage in het realiseren van kringlopen.

Vragen die op deze fase betrekking hebben, zijn: heb je je transport en verpakking bekeken en zijn daarin besparingen en verduurzamingen te maken: minder transportbewegingen, gebruik van andere, meer duurzame transportmiddelen, efficiënter opslaan, minder ruimte innemen, minder weggooien, retourlogistiek, statiegeldsystemen voor omverpakkingen?

Kunnen nieuwe producten en diensten worden ontwikkeld, die beter scoren op circulariteit: minder grondstofgebruik, repareerbaar, terugleverbare reststroom voor hergebruik/recycling, gebruik van gerecyclede, gecertificeerde grondstoffen.

In plaats van verkoop, producten verhuren of leasen met terugnamegarantie (= producent blijft eigenaar van product en dus verantwoordelijk voor terugname).

'Waste' fase

In de circulaire economie is het streven om deze fase te vermijden. Bij 'waste' gaat het met name om emissies naar lucht, bodem en water en om afval- en reststoffen. Mocht er echt niets anders kunnen met een materiaal, dus ook geen bewerking tot nieuwe grondstof of compost, dan moet het de verbrandingsoven in. In de praktijk zal dit vooral met vervuild materiaal gebeuren waar de vervuiling niet meer uit te verwijderen is (denk aan vervuilde baggerspecie, zuiveringsslib en dergelijke). Ook hier zijn technologieën in ontwikkeling die opwerking, herbenutting verder mogelijk maken.

Vragen in deze fase zijn: kan het ontstaan van afval voorkomen worden door reparatie, opknappen, hergebruik? Als afval onvermijdbaar is, kun je bedrijfsafval beter scheiden, zodat het kan worden gerecycled of elders nuttig toegepast²? Kun je emissies verminderen door je processen beter in te regelen? Kun je kringlopen in het eigen bedrijf realiseren voor b.v. water, nutriënten/organische s

---

² Het gaat hier niet simpelweg om recycleren, maar om de te hergebruiken materialen en grondstoffen een zo hoog mogelijke toegevoegde waarde te geven volgens het principe van de 'cascadering': 1) hergebruik en opwaardering voor de farmaceutische industrie of fijnchemie, 2) voedsel, 3) veevoer, 4) chemicaliën en materialen, 5) transport brandstoffen, 6) verbranding.

Bijlage 4 behorende bij artikel 11

Criteria	Check op	Score 1-5	weging	Score x weging	minimum score	Hulpvragen
1. LEADER Ambitie/ resultaten	Draagt het initiatief bij aan het hoofddoel en de subthema's van de LOS: <ul style="list-style-type: none"> • versterken Stad-land relatie • ontwikkelen nieuwe producten, diensten, concepten of markten • Circulaire Economie, Biobased Economy, duurzame energie 		5,5		16,5	-In welke mate draagt het bij aan een van de thema's (1) ontwikkelen nieuwe producten, diensten, concepten of markten, of (2) Circulaire Economie, Biobases Economy, duurzame energie? - In welke mate draagt het project bij aan de ontwikkeling van het gebied? "zitten we hier echt op te wachten?" -Zijn de resultaten in voldoende mate te relateren aan de doelen (thema's van de LOS)?
2. LEADER Werkwijze	Draagt het initiatief bij aan de volgende cruciale Leadercriteria: a. Bottum op, draagvlak; b. Innovatief/vernieuwend c. samenwerking/ netwerk opbouw d. overige procescriteria die minder LEADER-specifiek zijn zoals: - gebiedsgerichte aanpak - integrale- en/of multisectorale aanpak -publiek private partnerschap -overdraagbaar	Voor: a. b. c. d.	5,5		16,5	- Leent de probleemstelling van het project zich goed voor een LEADER benadering? - Hoe bottum-up is het project? Is het draagvlak voor het project duidelijk aangetoond? - Is er sprake van een (nieuwe) coalitie? - Is het project nieuw/ innovatief voor het gebied? Gaat dat gepaard met enige vorm van "risico" en is de aanvrager bereid en is staat die te dragen? - In welke mate brengt het project een ommekeer in denken en doen teweeg? - Wordt er (economische) meerwaarde gecreëerd door het project? - Maakt het project gebruik van of is het project gericht op gebied specifieke kwaliteiten, uitdagingen, streekidentiteit? - In hoeverre is het project integraal van opzet? Wie zijn er betrokken? Wie mis je? - Zijn de overheden betrokken in de ontwikkeling, uitvoering? - Worden projectresultaten

						<p>uitgedragen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - IS het project overdraagbaar en is daar in het communicatieplan concreet aandacht aan besteed?
3. Haalbaarheid	<p>Is het project haalbaar/levensvatbaar?</p> <p>a. Organisatorisch</p> <p>b. financieel</p>	<p>Voor</p> <p>a.</p> <p>b.</p>	4,5		13,5	<p>Organisatorisch</p> <ul style="list-style-type: none"> - Is er een heldere organisatiebeschrijving met duidelijke verantwoordelijkheden? - Zit het project logisch in elkaar: dragen activiteiten echt bij aan het beoogde doel? - Heeft de aanvrager/organisatie voldoende expertise/netwerk? - Is het tijdpad realistisch? - Zijn vergunningen geregeld? -Wat is de motivatie van de aanvrager: ligt de nadruk op eigen belang of op een gemeenschappelijk belang? <p>Financieel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Is er een sluitende en transparante begroting en dekkingsplan, bankgarantie, ondernemersplan, zijn toezeggingen van cofinanciering bijgesloten, zijn er verklaringen voor risico dragen?
4. Value for money	<p>IS het initiatief efficiënt / doelmatig</p> <p>a. geld</p> <p>b. ureninzet</p> <p>c. instandhouding / continuïteit</p>	<p>Voor</p> <p>zowel</p> <p>a.</p> <p>b.</p> <p>c.</p>	4,5		13,5	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe ligt de balans tussen de investeringen of tijdsinzet en de verwachten resultaten van het project? - wordt er eigen geld of uren in het project gestoken of private middelen aangetrokken? - Zou het project zonder LEADER niet door kunnen gaan? Of een andere kwaliteit krijgen? Waar zit de "plus"? - Is er zicht op continuïteit en draagkracht/ verantwoordelijkheid voor instandhouding en verspreiding resultaten na afloop van het

						project? Is er een onderbouwing hiervan dor een sluitend exploitatie- of beheerplan?
Totaal					70	